

PRI 2021

TITUJT

Editorial: Qeverisja e përgjegjshme **faqja 1**

KOVID-19: Përgjigje dhe aktivitete të tjera të KB **faqja 2**

Raporti Vjetor i Rezultateve të OKB 2020
faqja 3

Në fokus: Qeverisja lokale **faqja 4**

DATAT KYÇE

MARS

- 28 Dërgesa e parë e vaksinave të blera përmes mekanizmit KOVAKS është pranuar

PRILL

- 7 Dita Botërore e Shëndetësisë dhe fillimi i fushatës së OBSH-së për barazi në shëndetësi.

- 8 Dita Ndërkombëtare e Romëve

- 8 Maqedonia e Veriut shënon 28 vjetorin e anëtarësimit të plotë në Kombet e Bashkuara.

- 21 Në kuadër të Marrëveshjes së Parisit, Maqedonia e Veriut me mbështetjen e UNDP-së ia dorëzoi UNFCCC-së (Korniza e Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike) zotimin e ri të zgjeruar mbi ndryshimet klimatike (82% reduktim të emetimit të gazeve deri në vitin 2030; 8,000 vende të reja të punës, të njohur ndryshe si vende të gjelbra të punës dhe 47 milion euro të gjeneruara nga ekonomia përmes qasjes rrumbullakësuese).

- 19-23 Fillimi i Javës së Gjelbrë të ILO-s (Organizatës Botërore të Punës) tuboi inovatorë, liderë të bizneseve, ekspertë të politikave dhe punonjës në sektorët e mjedisit jetësor, me qëllim që të hulumtohen mundësitë se si do të duket e ardhmja e gjelbrë.

- 21-28 UN Women dhe Projekti për Mundësi të Shëndetshme (HOPS) në partneritet me Koalicionin Margjinat dhe Rrjetin Nacional kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje, realizojnë trajnime në internet për punonjësit e mediave mbi dhunën me bazë gjinore ndaj grave dhe vajzave.

EDITORIAL Koordinator i përhershëm i OKB-së

Pandemia KOVID-19 na e ka vënë në pah faktin se jeta në planetin Tokë është një simbiozë e interesave dhe nevojave të përbashkëta, gjegjësisht angazhimeve dhe veprimeve të përbashkëta. Ne duhet të jemi në gjendje t'i lëmë mënjanë interesat individuale, ato të korporatave, interesat institucionale dhe të partive politike, për t'i ndihmuar të tjerët, me çka do ta ndihmojmë edhe veten tonë. Në botën tonë aq të ndërlikuar, virusi është përhapur me shpejtësi, duke i sfiduar hapur kufijtë dhe kontinentet edhe atë pa ndasi mes të varfërve dhe të pasurve. Për analogji, e vetrja mbrojtje universale - vaksinat - mund të jetë efektive, vetëm nëse arrijnë te të gjithë.

Siç edhe pritej ndikimi shëndetësor dhe socio-ekonomik ishte më pak shkatërrues në shoqëritë më të pasura dhe në ato më pak të polarizuara dhe më të gatshme për të bashkëpunuar, pra shoqëritë me institucione funksionale që e praktikojnë qeverisjen e përgjegjshme dhe e gëzojnë besimin e njerëzve. Ne kemi parë shumë shembuj të veprimeve të shpejta dhe bashkëpunuese në rrafshin global dhe atë lokal, nga shërbimet vullnetare të organizuara në komunitete për t'u ndihmuar të moshuarve dhe më të prekshëmve, deri te shtigjet e gjelbërta që ofrojnë zgjidhje për ndërprerjet e zinxhirëve të furnizimit; donacionet lokale dhe rajonale që ndihmuar me përgjigje mjekësore dhe, së fundmi, bashkëpunimin global që mundësoi zhvillimin dhe vënien në dispozicion të vaksinave në një periudhë jashtëzakonisht të shkurtër kohore.

Për fat të keq, ne kemi parë edhe shumë shembuj të bashkëpunimit të kufizuar, të veprimeve kolektive të pamjaftueshme ose të papërgjegjshme. Përkundër përpjekjeve më të mira në rrafshin global, pabarazitë globale janë pasqyruar edhe në shpërndarjen e vaksinave: deri në fund të prillit, më shumë se 900 milion doza të vaksinave janë administruar globalisht, mirëpo mbi 81% iu janë dhënë shteteve me nivel të lartë ose mbi nivelin e mesëm të ardhurave, ndërsa vendet me të ardhura të ulëta kanë marrë vetëm 0.3%.

Përkushtimi i skajshëm dhe masive i stafit mjekësor dhe vullnetarëve ndonjëherë është vënë përballë me fotografitë e klubeve dhe tubimeve të njerëzve pa maska ose pa e respektuar distancimin fizik, gjegjësisht është vënë përballë me deklaratat politike me plot akuzë të ndërsjella, në vend të veprimeve të përbashkëta, qenësore dhe bashkëpunuese. Kemi parë institucione të paralizuar dhe të pafuqishme për ta realizuar mandatin e tyre, për shkak të mungesës së konsensusit

politik, duke çuar në një mungesë të mbështetjes socio-ekonomike për ata që kanë më shumë nevojë. Mungesa e të dhënave të sakta statistikore në lidhje me ndikimin e pandemisë, veçanërisht te grupet më të rrezikuara, mbetet një pengesë e rëndësishme për veprimin me ndikim, gjithashtu shpesh e penguar nga korrupsioni dhe devijimi i burimeve të pakta të rimëkëmbjes. Kur shoqërohet kjo me rritjen globale dhe lokale të dezinformimit dhe lajmeve të rreme, atëherë ndikon edhe më tej negativisht në shëndetin mendor dhe e rrit frikën e popullsisë.

Prandaj është me rëndësi thelbësore që të vazhdojmë ta theksojmë dhe të demonstrojmë përmes praktikës se për planetin tonë, për vendet tona dhe për komunitetet tona duhet të veprimë së bashku, me përgjegjësi dhe vetëmohim. Tani më shumë se kurrë, duhet t'i lëmë mënjanë mosmarrëveshjet tona dhe të punojmë për çështje që na bashkojnë, të kërkojmë konsensus dhe ta tejkalojmë bllokimin. Pasi ta kemi kapërcyer armikun tonë të përbashkët, virusin, mund të vazhdojmë të konkurojmë me idetë dhe zgjidhjet më të mira për zhvillim të qëndrueshëm dhe të jetojmë në një botë në të cilën njerëzimi dhe pjesa tjetër e natyrës bashkëjetojnë në kohezion dhe zhvillim.

Tani në Maqedoninë e Veriut e kemi një mundësi unike për të rënë dakord së bashku për një vizion të përbashkët për të ardhmen, duke formuluar një Strategji Nacionale të Zhvillimit për 20 vitet e ardhshme dhe duke e mbështetur zbatimin e saj. Kryesorja është që ne të ndërtojmë një perspektivë të zotëruar në nivel shtetëror, e cila e pasqyron një konsensus mes gjeneratash, ndër-partiak, ndër-etnik, ndër-sektorial, gjinor dhe shoqëror për çështjet që ne mendojmë se janë më të rëndësishmet për brezat e ardhshëm. Ne duhet të jemi inovativë, mendje hapur, të shkathët dhe bashkëpunues. Kur ta kemi këtë vizion të dakorduar dhe të përbashkët nga të gjithë, atëherë mund të fillojë konkurrenca se si ta zbatojmë atë sa më mirë. OKB-ja do të vazhdojë të ofrojë mbështetje të plotë në këtë drejtim.

Rosana Duxhak

Koordinator i Përhershëm i OKB-së në Maqedoninë e Veriut

AKTIVITETET E PËRGJIGJES DHE RIMËKËMBJES NGA KOVID-19

Agjencitë e OKB-së në vend vazhdojnë ta mbështesin përgjigjen ndaj KOVID-19 me ndërhyrje specifike dhe analiza të thelluara, të përqendruara në çështje brenda fushave të tyre përkatëse të ekspertizës.

Në fund të marsit Maqedonia e Veriut [e pranoi grupin e parë të vaksinave kundër KOVID-19](#), të financuara nga qeveria përmes mekanizmit KOVAX. Mekanizmi në fjalë, si mjet për përshpejtim të qasjes në KOVID-19 bashkëdrejtohet nga Koalicioni për Inovacione të Gatishmërisë Epidemike (CEPI), Aleanca e Vaksinave Gavi dhe **Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSh)**, në partneritet me **Fondin e Kombeve të Bashkuara për Fëmijë (UNICEF)** si një partner kryesor zbatues, si dhe organizatat e shoqërisë civile, prodhuesit e vaksinave, **Bankën Botërore** dhe të tjerët.

Për ta mbështetur Ministrinë e Shëndetësisë (MSh) në adresimin e hezitimit ndaj vaksinave dhe ndërtimin e besimit të publikut, **UNICEF-i** e zhvilloi dhe nisi një [fushatë komunikimi multimedial](#) për të krijuar besim te vaksinat me fokus te vaksinat kundër KOVID-19. Fushata që zhvillohet në televizion dhe media sociale, i plotëson aktivitetet tjera në terren të drejtuara nga Qeveria. Qëllimi është të ndërtohet besim te vaksinat në përgjithësi dhe vaksinat kundër KOVID-19, duke i adresuar pengesat për pranimin e vaksinave dhe duke ndërmarrë hapa aktive për të siguruar informacione të sakta, me qëllim që të rikthehet besimi. Fushata është pjesë e aktiviteteve të përbashkëta të OKB-së të financuara nga [Fondi i Përgjigjes dhe Rimëkëmbjes kundër KOVID-19](#). Sipas këtij projekti, **OBSh-ja** shpërndau një sërë videoash në lidhje me imunizimin në gjuhën [maqedonase](#) dhe [shqipje](#) përmes kanaleve të mediave sociale; ndërsa **Fondi i OKB-së për Popullsisë (UNFPA)** nisi aktivitetet përgatitore për sigurimin e shërbimeve të shëndetit seksual dhe riprodhues përmes klinikave mobile. Klinikat e tilla i synojnë të jenë në shërbim të grave dhe vajzave të rrezikuara në zonat që kanë disponueshmëri dhe qasje të dobët në shërbime, të përkeqësuar edhe më tej nga pandemia e KOVID-19. Këto përgatitje e përfshijnë zhvillimin e një modeli të qëndrueshëm të shërbimeve mobile, që do të integrohen në sistemin e-shëndetësisë.

Në bashkëpunim me Ministrinë e Shëndetësisë dhe me mbështetjen nga USAID, **UNICEF** dhe **OBSh** nisi [aplikacionin celular HealthBuddy+](#) duke siguruar qasje në informacione të azhuruara dhe të verifikuara për

TË DHËNAT EPIDEMIOLOGJIKE TË FUNDIT (6 maj 2021)

153,137 RASTE TË KONFIRMUARA TË KOVID-19 **5,016** FATALITETE SI PASOJË E KOVID-19
84,817 DOZA TË ADMINISTRUARA TË VAKSINAVE

Raste të reja të raportuara gjatë javës

Raste të vdekjes të raportuara gjatë javës

Për të dhënat më të reja shih covid19.who.int/region/euro/country/mk

KOVID-19 dhe mekanizmin e informacioneve kthyesë, në mënyrë që publiku të angazhohet në sigurimin e qasjes në informacionet e besueshme. Aplikimi është promovua në kuadër të panel diskutimit "Dezinformimi dhe pandemia KOVID-19", që tuboi në një eveniment udhëheqës të mendimit për ta diskutuar "infodominë" e KOVID-19, ku morën pjesë 135 pjesëmarrës duke përfshirë persona të rinj.

OBSh-ja dhe Ministria e Shëndetësisë e kanë zbatuar ciklin e parë të Programit të Zhvillimit Profesional, që mbulon rreth 430 infermiere të kujdesit primar dhe mami, të cilat kanë njohuri dhe aftësi të reja për shërbime të kujdesit shëndetësor me cilësi më të mirë. Programi është zhvilluar me qëllim që të mbështetet zbatimi i modelit të ri të kujdesit shëndetësor primar në vend, të nisur në fillim të vitit 2019 dhe përshtatur ndaj sfidave dhe nevojave të sjella nga pandemia KOVID-19.

Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILO) e lëshoi studimin ["Vlerësimi i Përgjigjeve të Sigurimeve Shoqërore ndaj KOVID-19: Mësime nga Ballkani Perëndimor dhe Evropa Lindore gjatë fazës së parë të pandemisë"](#), i cili i rishikon në mënyrë komparative masat shtetërore të sigurimeve shoqërore në përgjigje ndaj KOVID-19 në shtatë vende (Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Moldavi, Mal të Zi, Maqedonia e Veriut, Serbi dhe Ukraina), e analizon efektivitetin e tyre dhe pasojat afatgjata dhe i diskuton sfidat e ardhshme në përmirësimin e sistemeve të sigurimeve shoqërore. Raporti fokusohet kryesisht në përfitimet e parave të gatshme dhe konkludon se masat fiskale të shtatë vendeve të vlerësuar, ishin përgjithësisht më të ulëta se ato të Evropës Perëndimore ose të vendeve anëtare të BE-së nga Evropa Qendrore dhe Lindore dhe - me disa përjashtime - kryesisht të përqendruara në shpenzime të drejtpërdrejta shtesë për ndërmarrjet dhe amvisëritë. Sipas vlerësimeve të ILO-s, vlera e stimulit fiskal gjatë tremujorëve të parë të vitit 2020 ka qenë ekuivalente me 23% të orëve të humbura të punës për Evropën Jugore dhe 54% për qind për Evropën Lindore.

Organizata Ndërkombëtare për Migracionin (IOM) ka filluar një kurs me pesë [module të mësimit elektronik mbi KOVID-19 në pikat e hyrjes](#), të krijuar për zyrtarët që janë në kontakt të drejtpërdrejtë me njerëzit në lëvizje. Në përputhje me udhëzimet e OBSh-së, kursi do t'i ofrojë zyrtarët me historikon, simptomat kryesore, transmetimin dhe metodat e parandalimit të KOVID-19, si dhe me bazat e ndihmës së parë psikologjike. Për më tepër, kursi do ta avancojë të kuptuarit e kornizës ligjore ndërkombëtare që e udhëheq përgjigjen e KOVID-19 në pikat e hyrjes dhe hapat kryesorë për t'i zbuluar dhe menaxhuar udhëtarët e sëmurë, duke theksuar rëndësinë e mbrojtjes së të drejtave të migrantëve në kontekstin e KOVID-19. Kursi është në dispozicion në anglisht në platformën e [mësimit elektronik E-Campus](#) të IOM-it dhe së shpejti do të përkthehet në gjuhët kryesore lokale të Ballkanit Perëndimor.

AKTIVITETET TJERA TË OKB-SË

Duke ndihmuar Agjencinë e Punësimit në zbatimin e Planit operacional për punësim, **Zyra e OKB-së për Shërbimet e Projektit (UNOPS)** i mbështeti 52 persona të papunë për të krijuar kompani dhe 140 njerëz të papunë për t'u trajnuar për profesione, për të cilat ka kërkesë të lartë.

Gjithashtu janë dhënë grante mbështetëse prej 307,000 MKD për 18 persona të papunë në të gjithë vendin. Përmes projektit Mbështetje Nordike për Progresin e Maqedonisë së Veriut, UNOPS trajnoi rreth 600 nëpunës civilë nga institucionet përkatëse qeveritare në aspekte të ndryshme të procesit të aderimit në BE, gjë që u realizua në bashkëpunim të ngushtë me Sekretariatit për Çështje Evropiane.

UNFPA-ja i ka ofruar mbështetje eksperte Entit Shtetëror të Statistikës në drejtim të përpjekjeve të komunikimit lidhur me Regjistrimin e vitit 2021.

UN Women e ka nisur një fushatë të mediave sociale "Si të bëhesh një qytetare aktive?", që synon ta rrisë ndërgjegjësimin për rëndësinë e pjesëmarrjes së grave në proceset e vendimmarrjes publike në nivel lokal, së bashku me Akcija Zdruzenska, partnere në projektin e buxhetimit të përgjigjshëm ndaj gjinisë. Partneri i UN Women, Rrjeti i Asociacioneve të Autoriteteve Lokale të Evropës Juglindore (EJL) ishte bashkëiniciator i Forumit të Dytë të Grave Kryetare të Komunave në EJL: Zhvillim Ekonomik Lokal Përfshirës, së bashku me Kongresin e Autoriteteve Lokale nga Moldavia (CALM). Ngjarja tuboi mbi 180 pjesëmarrës, duke përfshirë kryetarë të komunave, kryetarë të këshillave të komunave, zyrtarë vendorë dhe përfaqësues të organizatave ndërkombëtare, si dhe ofroi mundësi për t'i shkëmbyer praktikat më të mira për ndërhyrjet lokale të përgjigjshme gjinore në EJL, financuar nga Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) dhe Agjencia Suedeze e Bashkëpunimit Ndërkombëtar për Zhvillim (SIDA). Asociacioni për edukim shëndetësor dhe hulumtim (HERA) e organizoi serinë e dytë të trajnimeve për forcimin e kapaciteteve të organizatave të shoqërisë civile (OSHC), me qëllim të ofrimit të shërbimeve të specializuara të këshillimit psiko-social për të mbijetuarit e dhunës jashtë Shkupit.

Me mbështetjen e **Programit të OKB-së për Zhvillim (UNDP)** përmes iniciativës Premtimi për Klimë, të financuar nga BE-ja, Maqedonia e Veriut e paraqiti në prill një zotim të ri të veprimit për klimën sipas Marrëveshjes Kornizë të Parisit. Vendi është zotuar t'i zvogëlojë emetimet e gazeve serë për 82% krahasuar me nivelet e vitit 1990, për të krijuar 8,000 vende të reja pune të gjelbërta dhe për të miratuar një qasje rumbullakësuese, e cila parashikohet të gjenerojë 47 milion euro për ekonominë. Në kuadër të tre eventimeve virtuale të mbajtura në prill nën hashtagun #ItsPossible (Është e mundshme) janë promovuar dhe diskutuar veprimet dhe politikat e klimës në kuadër të Kontributit të Përcaktuar Nacional me palët e interesuara nacionale.

UNDP ka filluar me zbatimin e disa projekteve rajonale në Maqedoninë e Veriut në partneritet të ngushtë me institucionet nacionale:

- projekti rajonal i financuar nga BE-ja, që do të punojë për ta mbështetur integrimin në tregun e punës të romëve të kthyer në Ballkanin Perëndimor dhe Turqi në tre vitet e ardhshme. Në rajon, partnerët e projektit janë UNDP, Banka Botërore, Këshilli i Evropës (KE), Iniciativa për Zhvillimin e Sipërmarrjeve Rome (REDI) dhe Roma Active Albania (RAA).

AKTIVITETE TJERA TË OKB-SË (vazhdojnë)

- Programi Rajonal për Demokraci Lokale në Ballkanin Perëndimor 2 (ReLOaD2), vazhdon t'i fuqizojë demokracinë pjesëmarrëse dhe procesin e integritetit të Ballkanit Perëndimor në BE. Programi do të zbatohet në shtatë komuna partnere, të zgjedhura në periudhën e ardhshme përmes një procesi konkurrues, duke e institucionizuar mekanizmin për financim publik të OSHC-ve në mënyrë transparente dhe të orientuar drejt zhvillimit, duke i njohur nevojat lokale dhe duke e përqafuar qasjen e bazuar në projekt.
- Qasja Institucionale e Integruar Ndërkufitare për Luftë kundër Trafikimit të Paligjshëm të Armëve (IAT) dhe Armëve të Vogla dhe Armëve të Lehta (SALW), si pjesë e përpjekjeve të vazhdueshme brenda Udhërrëfyesit për zgjidhje të qëndrueshme ndaj posedimit të paligjshëm, keqpërdorimit dhe trafikimit të armëve të vogla dhe të lehta dhe municionit të tyre në Ballkanin Perëndimor. Projekti synon ta përmirësojë bashkëpunimin ndërkufitar midis Maqedonisë së Veriut dhe Kosovës* dhe ta vendosë bazën për një qasje të integruar institucionale në luftimin e trafikimit të paligjshëm të armëve në dy juridiksione.

Përveç kësaj tani po përdoret, aplikacioni celular, BE SAFE, për viktimat e dhunës mbi bazë gjinore, i zhvilluar nga **UNDP-ja**, Ministria e Punës dhe Politikës Sociale dhe partnerët lokalë, si pjesë e një trajnimit të profesionistëve paralegalë të Projektit të Opsioneve të Shëndetshme (HOPS).

Komisioneri i Lartë i OKB-së për Refugjatët (UNHCR) mbajti dy ligjërata për studentët e Qendrës për edukim klinik ligjor për refugjatët në Shkup dhe një ligjëratë për studentët e shkencave politike të Universitetit Amerikan College Shkup, mbi mandatin e UNHCR-së, parimet themelore në mbrojtjen e refugjatëve, dhe punën e UNHCR-së në Maqedoninë e Veriut. Këto raste ishin gjithashtu një mundësi për stafin UNHCR-së dhe studentët t'i shkëmbejnë pikëpamje mbi trendet aktuale të migrimit, sfidat në mbrojtjen e njerëzve dhe potencialin e Maqedonisë së Veriut si një vend i azilit.

Zyra e OKB-së për Drogat dhe Krimin (UNODC) i mbështeti autoritetet nacionale për ta: përmirësuar mbledhjen e të dhënave për armët e zjarrit përmes përdorimit të pyetësorit të UNODC-së për qarkullimin e paligjshëm të armëve (IAFQ); përmirësuar zbatimin e Udhërrëfyesit Rajonal kundër Korrupsionit dhe Financave të Paligjshme (Udhërrëfyesi Rajonal); diskutuar iniciativën e re për administrim të pronës së sekuestruar, projekt rajonal i Ballkanit Perëndimor që synon ta rrisë kapacitetin e juridiksioneve të adresuara për t'i rikthyer të ardhurat dhe përfitimet e krimin. Po ashtu janë ndërmarrë aktivitetet për avancim të veprimit të e përbashkët UNODC-BE për kontrollin e zgjeruar të kufirit, me vlerësimin fizik të Aeroportit Ndërkombëtar të Shkupit në funksion të krijimit të një Task Force të Përbashkët të Aeroportit për ndalesa (JAITF) për ta themeluar një pjesë të grupit të përbashkët ndërmjet agjencive të aeroportit, i përbërë nga një njësi JAITF dhe një njësi e Kontrollit të Transportit Ajror (ACCU).

OBSH-ja e organizoi një tryezë të rumbullakët, duke sjellë së bashku përfaqësues të qeverisë, partnerë ndërkombëtarë

të OKB-së, shoqatat profesionale, pacientët dhe organizatat e shoqërisë civile për t'i diskutuar gjetjet e raportit mbi **"Njerëzit e moshuar dhe qasja në kujdesin shëndetësor në Maqedoninë e Veriut"**. Raporti i thekson informacionet e disponueshme në nivel nacional, demografinë e këtij grupi të popullsisë, cenueshmërinë e tyre dhe kushtet specifike shëndetësore, si dhe nevojën për të arritur mbulim shëndetësor universal dhe transformimin e shërbimeve shëndetësore, duke punuar drejt një kujdesi më të përqendruar, të integruar dhe të përqendruar te personi.

Rindërtimi më i mirë - rezultatet e OKB 2020

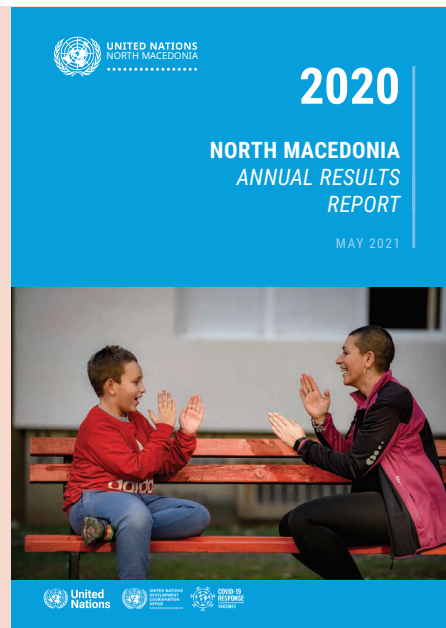
Raporti Vjetor i Rezultateve të OKB 2020 e thekson kontributin e OKB-së në Maqedoninë e Veriut dhe rezultatet nga puna në pesë zona thelbësore dhe përgjigjen ndaj shëndetit dhe ndikimit socio-ekonomik të pandemisë COVID-19. Në vitin 2020, **24 agjenci të OKB-së** u angazhuan në aktivitetet zhvillimore në vend, përmes zbatimit të drejtpërdrejtë dhe ofrimit të ndihmës teknike, zhvillimit të kapaciteteve, përfitimit të partneriteteve, mobilizimit social, njohurive për ndërmjetësim dhe pilotimit dhe shkallëzimit të inovacioneve me më shumë se 200 vende partnere. Aktivitetet e OKB-së me buxhet prej 40.1 milion dollarë, nga të cilat 35.8 milion dollarë janë shpenzuar (89% shkalla e realizimit) janë bërë të mundshme për shkak të kontributeve bujare të partnerëve ndërkombëtarë dhe lokalë, dhe Qeverisë së Maqedonisë së Veriut.

Në krye të planeve ambicioze të vitit 2020 - përfundimi i ciklit të zbatimit të Partneritetit për Zhvillim të Qëndrueshëm (PZHQ) 2016-2020, përsheptimi i aktivitetëve drejt arritjes së Qëllimeve të Zhvillimit të Qëndrueshëm (QZHQ) deri në vitin 2030 dhe planifikimi i përbashkët me partnerët dhe njerëzit e Maqedonisë së Veriut për vitet në vijim - puna e OKB-së në vend ka qenë e ndikuar shumë nga COVID-19. OKB-ja e përkrahu me vendosmëri Qeverinë me përgjigje të menjëhershme ndaj COVID-19 përmes riprogramimit, koordinimit dhe mbështetjes logjistike, si dhe me politikat, aspektet afatgjata dhe rikuperimin, duke e arritur kulmin në Kornizën e Përgjigjes ndaj COVID-19 (KPK).

Aspekt kryesor i punës së OKB gjatë këtij viti të vështirë ishte puna e ngushtë me qeverinë dhe partnerët tjerë për ruajtjen e fokusit në zhvillimin e qëndrueshëm dhe përmirësimin e QZHQ-ve. Një nga rezultatet e rëndësishme të kësaj ishte përgatitja dhe prezantimi i Rishikimit të parë Nacional Vullnetar (RVN) të vendit, duke e treguar angazhimin e tij të ri për Agjendën 2030, edhe gjatë kohërave të vështira.

Përmes mundësimit të ambientit të biznesit dhe krijimit të më shumë vendeve të punës, OKB-ja e ka mbështetur kapacitetin dhe shërbimet e zgjeruara të Agjencisë për Punësimin (AP), ndërsa gjithashtu e ka përkrahu drejtpërsëdrejti punësimin e 314 personave përmes masave të ndryshme, ka siguruar punë për 67% të të kthyerve: e ka nisur fushatën për të drejtat e punëtorëve dhe e ka mbështetur zhvillimin e Strategjisë Nacionale të Punësimit të bazuar në prova: ka siguruar mbështetje politike dhe praktike për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) dhe e ka bërë vlerësimin e aftësive në disa industri. Për të vlerësuar ndikimin e COVID-19, OKB-ja ka ndërmarrë analiza të shpejta të ndikimit në tregun e punës dhe NVM-të, duke ofruar rekomandime të informuara dhe të

Festimi i përbashkët i Ditës Botërore të Shëndetësisë këtë vit (7 prill) u organizua nga **OBSH-ja** së bashku me Ministrinë e Shëndetësisë, **Koordinatorin e Përhershëm të OKB-së, UNICEF-in, UN Women dhe UNFPA-n**, nën temën "Ndërtimi i një bote më të drejtë dhe më të shëndetshme". Me këtë rast, **OBSH-ja** e filloi një fushatë të mediave sociale me dëshmi nga rreth 30 individë të njohur për rritjen e ndërgjegjësimit mbi rëndësinë e pabarazive shëndetësore. Faza e parë e fushatës do të zgjasë deri në fund të majit.

bazuara në dëshmi, përfshirë masat e politikave plotësisht të zhvilluara, për reagim të menjëhershëm, të ndjekura nga një vlerësim më i plotë socio-ekonomik.

Gjatë gjithë vitit, OKB-ja gjithashtu siguroi mbështetje të drejtpërdrejtë për grupet më të prekura të të papunëve, duke e lehtësuar angazhimin e organizuar të 613 të papunëve në ofrimin e shërbimeve sociale, zhvillimin e një qendre për NVM-të, duke lehtësuar mundësitë e biznesit, që rezultoi me 126 kompani të reja të krijuara nga njerëz të cilët i kishin humbur vendet e punës për shkak të krizës, si dhe lidhjen e kontratave bujqësore për 35 fermerë lokalë për t'i tejkaluar sfidat e prodhimit, shpërndarjes dhe vendosjes së produkteve në treg. Si rezultat i kësaj, masat stimuluese të Qeverisë siguruan që ndikimi i përgjithshëm në papunësi në vitin 2020 të mbetet i kufizuar, përkundër 13.8% të orëve të punës të humbura në nivel vjetor, dhe u kthye në trendin e rënies pas një goditjeje më të rëndë në tremujorin e dytë.

Në kuadër të qeverisjes së përgjegjshme dhe transparente, OKB u përqendroi në mbështetjen e zhvillimit të Strategjisë Nacionale për Zhvillimin e Balancuar Rajonal 2020-2029; mundësimin e pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë të qytetarëve në 70 (nga 81) komuna përmes "forumetë të qytetarëve"; zgjidhjet digjitale të mbështetura në nivelin lokal, përfshirë pagesën elektronike të taksave dhe platformën e e-mësimit të arritshme për të gjithë 1,347 këshillat komunalë; fuqizimin e kapaciteteve të zbatimit të ligjit dhe shërbimeve sociale me procedurat e BE-së në lidhje me migracionin, rinovimet e spitaleve dhe objekteve, mbështetjen e përgjigjes dhe bashkëpunimit më efektiv

në adresimin e trafikimit të paligjshëm në porte dhe aeroporte, luftën ndaj korrupsionit, rrjedhat e paligjshme financiare dhe format tjera të krimeve të organizuara. Mbështetja teknike për procesin e miratimit të ligjit të BE-së (EU NPAA) rezultoi në 60 pjesë të legjislacionit të harmonizuar me BE: 600 nëpunës civilë të trajnuar dhe një portal i qasshëm për publikun NPAA-së.

Aktivitetet e shumta janë realizuar në suaza të **sigurimit të një cilësie më të mirë të jetës për të gjithë**, me fokus të veçantë te popullata në nevojë. OKB-ja e mbështeti reagimin e menjëhershëm shëndetësor ndaj COVID-19; arsimin e mesëm, reformat e mësimin gjatë gjithë jetës për të rritur dhe arsimin e vazhdueshëm cilësor përmes platformës nacionale të mësimin në distancë (Edulno) për të gjithë 300,000 nxënësit gjatë COVID-19. Po ashtu janë ndërmarrë shërbimet themelore, që iu janë ofruar familjeve me fëmijë, personave me aftësi të kufizuara (PAK), romëve dhe të moshuarve në mbi 80% të komuneve; tre shërbime shoqërore të sapo dizajnuara në kuadër të programit të fuqizimit të grave; dy Qendra të reja për rehabilitimin e orientuar drejt punës me 20 ndërmarrje të vogla të hapura nga PAK; shërbime të digjitalizuara të azilit me 22.7% rritje të vendimeve të shkallës së parë në vitin 2020 (4.2%, në 2019) dhe aktivitete tjera të shumta.

Në kuadër të **qëndrueshmërisë së mjedisit jetësor dhe zvogëlimit të rrezikut nga katastrofat**, OKB-ja u përqendrua në mbështetjen strategjike për përmbytshjen e kërkesave të vendit lidhur me raportimin e marrëveshjeve mjedisore shumëpalëshe (ndryshimi i klimës, biodiversiteti dhe degradimi i tokës), ulja e emetimeve të gazrave serë, përmirësimi i menaxhimit të zonave të mbrojtura, promovimi i bujqësisë së qëndrueshme, zvogëlimi i rrezikut të katastrofës dhe trajtimi i ndotjes së ajrit. Për shkak të pandemisë COVID-19, u rritën aktivitetet për reagimin e menjëhershëm të krizës. OKB-ja e mbështeti procesin e shpalljes së një parku të ri nacional (Mali Sharr); dhe 3,000 hektarë tokë bujqësore në fazën e përparuar të konsolidimit të tokës. Sistemi i kanalizimit u ndërtua në një fshat dhe një impiant tjetër për pastrimin e ujërave të ndotura u përgatit për heqjen e mbeturinave; 46 stacione hidrologjike dhe meteorologjike të reja ose të azhurnuara u shtuan në rrjetin nacional, duke i përmirësuar kapacitetet e përmirësuara të menaxhimit të përmblytjeve për 22 komuna dhe 300,000 njerëz tjerë.

Nën **barazinë gjinore**, OKB-ja e mbështeti harmonizimin e ligjit të ri kundër diskriminimit me CEDAW dhe Konventën e Stambollit të (KS); ndihmoi në hartimin e ligjit të ri për barazinë gjinore dhe dokumentet përkatëse: futjen e inkrimimeve të reja ndaj grave dhe kompensimin e financuar nga shteti për viktimat e të gjitha formave të krimeve të dhunshme, përfshirë dhunën me bazë gjinore (DhBGJ) dhe dhunën në familje; si dhe Planin e 2-të nacional të veprimtimit për Rezolutën 1325 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së. Parimet e përgjegjshme gjinore u përfshinë në projektligjin e buxhetit organik, dhe 14 ministri dhe 21 komuna u mbështetën me politika dhe buxhete "të krijuara". Po ashtu u mbështeti avokimi gjinor dhe ndërtimi i kapaciteteve për 263 gra; 14 organizata bazë; 2 shoqata të autoriteteve lokale dhe mbi 50 OSHC për buxhetimin gjinor dhe DhBGJ.

Buxheti i përgjithshëm i strategjisë pesë-vjeçare të OKB-së u mbyll me 130 milion dollarë (107% e planifikuar). Një vlerë shtesë prej 30 milion dollarësh u mobilizua dhe u transferua në vitin 2021 për zbatimin e KBZHQ-së dhe për t'i mbështetur përparësitë strategjike nacionale, reformat dhe procesin e anëtarësimit të vendit në BE, me fokus të veçantë për të siguruar që askush të mos ngel pas.

NË FOKUS Qeverisja lokale

"E gjithë politika është lokale". Një sërë dekadash pasi ky vrotim është shpalosur në Kongresin Amerikan, përsëri ka ngel një shprehje e zakonshme midis politikanëve dhe politikëbërësve, duke pranuar që suksesi i politikave lidhet drejtpërsdrejti me atë sesa ato i adresojnë shtetësimet e thjeshta, të zakonshme dhe të përditshme të qytetarëve, të cilat shpesh janë të kufizuara në nivelin lokal. Mirëpo, a vlen ende kjo deklaratë në një botë gjithnjë e më të globalizuar, që përballet me sfida planetare si pandemitë dhe ndryshimet klimatike? Nëse e marrim parasysh sesi çështjet lokale, rajonale, nacionale dhe globale janë të ndërlidhura mes vete, ekziston një argument i fortë se politikat lokale dhe zhvillimi lokal janë po aq të rëndësishëm sot sa kanë qenë më parë, në mos edhe më shumë. Çështjet si pabarazia, varfëria dhe ndryshimi i klimës mund të ndikojnë në të gjithë botën, por ato dalin nga një matricë e çështjeve të ndërlidhura lokale dhe rajonale, që nuk mund të anashkalohen në përpjekjet e zhvillimit që kërkojnë t'i tejkalojmë qëndrueshëm sfidat globale të sotme. Zhvillimi ekonomik lokal kur bëhet në mënyrë korrekte, mund të jetë po aq i rëndësishëm për zbutjen e efekteve të ndryshimit të klimës ose për uljen e varfërisë, aq sa janë edhe veprimet ndërkombëtare të klimës dhe marrëveshjet tregtare.

Në mënyrë të përshtatshme, politikat dhe strategjitë e reja lokale dhe rajonale janë bërë më të ndjeshme ndaj kontekstit, me tendencën për ta stimuluar qasjen proaktive të komuniteteve lokale drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe ardhmërisë së tyre ekonomike, sociale dhe politike. Këto qasje të reja i theksojnë dimensionet e cilësisë kundrejt atyre të sasisë, siç është zgjedhja midis një numri më të ulët të vendeve të punës me cilësi më të lartë, në raport me një numër të lartë të vendeve të reja të punës. **UNDP-ja** i mbron dhe mbështet format e zhvillimit rajonal, që i marrin në konsideratë dimensionet cilësore, duke argumentuar se barazia më e madhe sociale dhe financiare dhe cilësia e përmirësuar e jetës në rajone është po aq e rëndësishme sa rritja e nivelit të pasurisë dhe të ardhurave, numrit të vendeve të punës, disponueshmërisë së mallrave dhe shërbimeve.

Politika e zhvillimit rajonal që synon sinkronizimin e përparësive të zhvillimit të Maqedonisë së Veriut me standardet e BE-së po përballet me sfida të shumta në frymën e prirjeve të reja socio-ekonomike, krizës së zgjatur të shëndetit publik dhe debatit të vazhdueshëm për përcaktimin e objektivave. Fokus i mbetet në zhvillimin e ekuilibruar, ndonëse me një përkufizim të zgjeruar të barazisë, që has pabarazi gjinore dhe intra-rajonale. Duke shkuar më tej, politika e zhvillimit rajonal duhet të vë theks më të madh në tejkalimin e hendekut të zhvillimit midis komuniteteve në një rajon të vetëm, sesa kryesisht në përqendrimin i burimeve në adresimin e pabarazive ndër-rajonale. Në Shkup, një rrugë e vetme e ndan Qendrën, komunën më të zhvilluar në vend sipas **Indeksit të Zhvillimit Komunal të UNDP-së**, nga Shuto Orizari, një nga komunat më pak të zhvilluara urbane.

Mënyra si iu përgjigjet politika këtyre sfidave do ta përcaktojë trajektoren e zhvillimit lokal dhe rajonal në vend. Zgjedhja është midis rishpërdarjes së thjeshtë me mbështetjen financiare për rajonet më pak të zhvilluara, zgjidhjeve më të gjera për efikasitetin, rritjen dhe konkurrencën në të gjitha rajonet, të pavarura nga niveli i tyre i zhvillimit ose një kombinim i të dyjave.

19.6%

19.5%

22.3%

Të tre treguesit shënojnë rritje të vogël krahasuar me sondazhin e bërë në vitin 2019.

Burim: IPSOS, Raporti i sondazhit të opinionit publik mbi kënaqësinë e qytetarëve nga shërbimet lokale (korrik, 2020)

Strategjia e sapo miratuar për Zhvillimin Rajonal 2021-2031 dhe ligji i ri për zhvillimin e balancuar rajonal e demonstrojnë një përpjekje të dukshme për ta përmirësuar mirëqenien e njerëzve dhe standardet e jetesës në të gjitha llojet e komuniteteve, duke nisur nga qytetet e deri te zonat rurale, dhe për të rritur kontributin e tyre në suksesin e përgjithshëm të shtetit. Politika e re e thekson rëndësinë e pjesëmarrjes më të gjerë në proceset e zhvillimit, futjen e forumeve rajonale për përcaktimin e përparësive të zhvillimit rajonal dhe vënien e një fokusi të veçantë në konkurrencën rajonale, duke e promovuar potencialin e papërdorur të të gjitha rajoneve, në vend të përqendrimit tradicional në rajonet më të dobëta. Për herë të parë, politika i identifikon zonat urbane si përfitues të veçantë.

Programi i ri për Decentralizimin dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm Lokal 2021-2026 e njeh rëndësinë e qasjeve inovative dhe gjithëpërfshirëse të zhvillimit ekonomik lokal së bashku me nevojën për rritjen e qëndrueshmërisë dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vetëqeverisjes lokale.

Me përpjekjet e UNDP-së për avokim, këto dy dokumente kryesore nacionale për herë të parë e konsiderojnë Agjendën 2030 si kornizë për ta formuar, përmirësuar dhe zbatuar politika të zhvillimit lokal dhe rajonal dhe për ta vendosur bazën për integrimin e gjinisë në vendimmarrje dhe në projektet e zhvillimit rajonal, në përputhje me politikat e zhvillimit të BE-së. Mbështetur nga donatorët (SDC, SIDA, BE, Sllovakia), UNDP vazhdon ta mbështesë zhvillimin e qëndrueshëm dhe të barabartë lokal dhe rajonal përmes mbështetjes së politikave, ndërtimit të kapaciteteve për përmirësimin të ofrimit të shërbimeve dhe ndërhyrjeve të drejtpërdrejta në infrastrukturën lokale për të përmirësuar jetën e qytetarëve. **Platforma e-njohuri** tashmë e ka zgjeruar mësimin digjital për këshilltarët në të gjitha 81 komunat: ndërsa mekanizmi i Forumeve të Komunitetit ka fuqizuar rreth 7,000 qytetarë nga 24 komuna, që të angazhohen në planifikimin e zhvillimit lokal, duke rezultuar me 33 ndërhyrje në infrastrukturën lokale në përputhje me përparësitë e përcaktuara nga komuniteti.

Për t'iu përgjigjur në mënyrë sistematike këtyre përparësive komplekse të zhvillimit, njësitë e OKB-së duhet ta kombinojnë ekspertizën e tyre të specializuar për ta pasuruar dialogun dhe koordinimin ndër-sektorial midis institucioneve nacionale në mbështetje të ndërhyrjeve të qëndrueshme, ndër-sektoriale të qeverisë.

Versioni i fundit i Buletinit të Zhvillimit të Qëndrueshëm është në dispozicion në uebfaqen e KB të Maqedonisë Veriore. Për informacion shtesë, ju lutemi kontaktoni rc-northmacedonia@un.org. Prodhuar nga Zyra e Koordinatorit të Përhershëm të KB në Maqedoninë e Veriut | 10 maj 2021

www.un.mk